2024/995

26.3.2024

NEUVOSTON PÄÄTÖS (EU, Euratom) 2024/995,

annettu 12 päivänä maaliskuuta 2024,

luvan antamisesta aloittaa neuvottelut Sveitsin valaliiton kanssa sisämarkkinoita koskevien Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisten sopimusten institutionaalisista määräyksistä, Sveitsin valaliiton unionin ohjelmiin osallistumista koskevasta sopimuksesta ja sopimuksesta, joka muodostaa perustan Sveitsin valaliiton pysyvälle rahoitusosuudelle unionin koheesiota varten

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 217artiklan yhdessä sen 218 artiklan 3 ja 4 kohdan kanssa,

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 101 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Unionin ja Sveitsin valaliiton, jäljempänä 'Sveitsi', väliset suhteet ovat vuosien mittaan kehittyneet kohti tiiviimpää yhdentymistä niiden välillä. Sveitsille on annettu pääsy monille sisämarkkinoihin kuuluville aloille, ja oli annettu lupa käydä neuvotteluja Sveitsin sisämarkkinoihin osallistumisen laajentamiseksi.

(2) Toukokuun 6 päivänä 2014 annetulla neuvoston päätöksellä ([1]) annettiin lupa aloittaa neuvottelut unionin ja Sveitsin välillä kahdenvälisten suhteiden institutionaalista kehystä koskevasta sopimuksesta, jäljempänä 'institutionaalista kehystä koskeva sopimus'.

(3) Marraskuussa 2018 komissio ja Sveitsi viimeistelivät institutionaalista kehystä koskevan sopimuksen tekstiluonnoksen.

(4) Toukokuussa 2021 Sveitsi päätti yksipuolisesti neuvottelut institutionaalista kehystä koskevasta sopimuksesta.

(5) Helmikuussa 2022 Sveitsin liittoneuvosto esitteli vaihtoehtoisen etenemistavan, joka koostui unionin ja Sveitsin kahdenvälisiin suhteisiin liittyvästä laajasta toimenpidepaketista, mukaan lukien uusi institutionaalisia osatekijöitä koskeva lähestymistapa, jossa kyseiset institutionaaliset osatekijät sisällytettäisiin kuhunkin sisämarkkinoita koskevaan kahdenväliseen sopimukseen horisontaalisen sopimuksen sijaan.

(6) Komission ja Sveitsin välillä maaliskuusta 2022 lähtien käytyjen alustavien neuvottelujen lopputuloksen perusteella ja ottaen huomioon valtuutukset, jotka komissio on saanut vuonna 2014 institutionaalista kehystä koskevaa sopimusta varten sekä aiemmin sähköä, terveysasioita, elintarviketurvallisuutta ja Sveitsin osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelma- ja rautatievirastoihin koskevia sopimuksia varten, komissio suositteli neuvottelujen aloittamista Sveitsin kanssa sellaisen laajan toimenpidepaketin pohjalta, johon sisältyy seuraavaa: voimassa oleviin ja tuleviin sisämarkkinoita koskeviin sopimuksiin sisällytettäviä institutionaalisia määräyksiä, jotka koskevat dynaamista yhdenmukaistamista unionin säännöstön kanssa, kyseisten sopimusten ja unionin säännöstön yhdenmukaista tulkintaa ja soveltamista ja riitojenratkaisua**,** sekä valtiontukisääntöjä, jotka olisi sisällytettävä voimassa oleviin ja tuleviin sisämarkkinoita koskeviin sopimuksiin. Kyseiseen pakettiin sisältyisivät myös uudet sähköä, terveysasioita ja elintarviketurvallisuutta koskevat sopimukset; sopimus, joka mahdollistaa Sveitsin osallistumisen unionin ohjelmiin; sopimus, joka mahdollistaa Sveitsin osallistumisen Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan; oikeudellisesti sitova mekanismi, jolla varmistetaan Sveitsin pysyvä rahoitusosuus taloudellisten ja sosiaalisten erojen kaventamiseen unionissa; ja muita osatekijöitä, kuten Sveitsin rahoitusosuus unionin tietojärjestelmiin, joihin sillä on pääsy ja joita se käyttää.

([1]) Neuvoston päätös, annettu 6 päivänä toukokuuta 2014, luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen kahdenvälisten suhteiden institutionaalista kehystä koskevasta Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton sopimuksesta.

(7) Sveitsin osallistuminen sisämarkkinoihin jatkossa ja kyseisen osallistumisen mahdollinen laajentaminen edellyttävät, että unionin ja Sveitsin välisten sisämarkkinoita koskevien sopimusten, jäljempänä 'sisämarkkinoita koskevat sopimukset', kattamilla aloilla Sveitsin suhteen sovellettavat säännöt ovat vastaavat kuin ne, joita sisämarkkinoilla sovelletaan.

(8) Yhdenmukaisuuden ja sisämarkkinoiden toimijoiden tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi sisämarkkinoita koskevia sopimuksia ja unionin säädöksiä, joihin kyseisissä sopimuksissa viitataan, olisi sovellettava Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Tämän olisi koskettava oikeuskäytäntöä kokonaisuudessaan, neuvotteluja edeltävä ja niiden jälkeinen oikeuskäytäntö mukaan lukien.

(9) Lisäksi unionin nykyinen ja tuleva lainsäädäntö sisämarkkinoita koskevien sopimusten kattamilla aloilla sisällytetään yhdenmukaisuuden vuoksi niihin sitä mukaa kuin lainsäädäntöä annetaan tai sitä kehitetään tai muutetaan. Tätä varten olisi vahvistettava sopimuksiin sisällyttämistä koskeva menettely, mukaan lukien täytäntöönpanon enimmäismääräaika.

(10) Riitojenratkaisua varten olisi perustettava riippumaton välitystuomioistuin. Jos sisämarkkinoita koskevien sopimusten määräysten soveltamiseen liittyy unionin oikeuden käsitteitä, mahdolliset poikkeukset ja suojatoimet mukaan lukien, välitystuomioistuimen olisi saatettava kysymykset Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi sitovaa päätöstä varten.

(11) Samanlaiset institutionaaliset määräykset olisi sisällytettävä kaikkiin voimassa oleviin ja tuleviin sisämarkkinoita koskeviin sopimuksiin, jotta niiden koordinoitu ja yhdenmukainen soveltaminen olisi helpompaa. Kyseiset institutionaaliset määräykset olisi lisättävä muun muassa seuraaviin voimassa oleviin sopimuksiin: Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta ([2]), jäljempänä 'henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehty sopimus', Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus lentoliikenteestä ([3]), jäljempänä 'lentoliikennesopimus', Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä ([4]), jäljempänä 'sopimus tavaroiden ja matkustajien rautatie- ja maantiekuljetuksista', Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta ([5]) ja Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus maataloustuotteiden kaupasta ([6]), jotka kaikki allekirjoitettiin Luxemburgissa 21 päivänä kesäkuuta 1999. Kyseiset institutionaaliset määräykset olisi sisällytettävä myös tuleviin sähköä ja elintarviketurvallisuutta koskeviin sopimuksiin. Niitä olisi sovellettava analogisesti tulevaan terveysasioita koskevaan sopimukseen, jos kyseisessä sopimuksessa määrätään Sveitsin osallistumisesta unionin mekanismeihin ja verkostoihin.

(12) Jotta voidaan varmistaa tasapuoliset kilpailuedellytykset sisämarkkinoilla, voimassa olevaan lentoliikennesopimukseen ja voimassa olevaan rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikennettä koskevaan sopimukseen sekä tuleviin sisämarkkinoita koskeviin sopimuksiin, sähköä koskeva sopimus mukaan lukien, olisi sisällytettävä jäsenvaltioihin ja Sveitsiin sovellettavat valtiontukisäännöt. Lisäksi Sveitsin mahdollista valtiontukea koskevat arvioinnit olisi tehtävä sellaisten menettelysääntöjen ja aineellisten sääntöjen perusteella, jotka vastaavat unionissa sovellettavia sääntöjä.

(13) Sellaisista erityisistä määräyksistä voidaan sopia, joiden mukaan Sveitsille varataan unionin tulevasta lainsäädännöstä riippumatta mahdollisuus hyväksyä tai pitää voimassa tiettyjä toimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta velvollisuutta sisällyttää voimassa oleva ja tuleva unionin lainsäädäntö henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevaan sopimukseen ja tulkita tällaista unionin lainsäädäntöä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti sekä noudattaa jäsenvaltioiden välisen syrjimättömyyden sekä vastavuoroisuuden periaatteita. Kyseiset toimenpiteet eivät saisi johtaa siihen, että nykyiset oikeudet, joita unionin kansalaisilla on vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen nojalla, heikkenevät.

(14) Jotta voidaan ottaa huomioon Sveitsin työmarkkinoiden erityispiirteet ja varmistaa henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen soveltaminen, sellaisista erityisistä määräyksistä voidaan sopia, joiden mukaan Sveitsille varataan unionin tulevasta lainsäädännöstä riippumatta mahdollisuus hyväksyä tai pitää voimassa tiettyjä toimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta velvollisuutta sisällyttää henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevaan sopimukseen voimassa oleva ja tuleva unionin lainsäädäntö, joka koskee työntekijöiden lähettämistä työhön toiseen jäsenvaltioon, ja tulkita tällaista unionin oikeutta Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti.

([2]) EYVL L 114, 30.4.2002, s. 6.
([3]) EYVL L 114, 30.4.2002, s. 73.
([4]) EYVL L 114, 30.4.2002, s. 91.
([5]) EYVL L 114, 30.4.2002, s. 369.
([6]) EYVL L 114, 30.4.2002, s. 132.

(15) Sellaisista erityisistä määräyksistä voidaan sopia, joiden mukaan Sveitsille varataan unionin tulevasta lainsäädännöstä riippumatta mahdollisuus hyväksyä tai pitää voimassa tiettyjä toimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta velvollisuutta sisällyttää rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikennettä koskevaan sopimukseen sen kattamia aloja koskeva voimassa oleva ja tuleva unionin lainsäädäntö ja tulkita tällaista unionin lainsäädäntöä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Kyseiset toimenpiteet eivät saisi vaikuttaa rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikennettä koskevan sopimuksen soveltamisalaan, joka kattaa myös kansainvälisen matkustajaliikenteen, mutta ei Sveitsin puhtaasti sisäistä liikennettä, eli kansallista kaukoliikennettä, alueellista ja paikallista liikennettä).

(16) Unionin ja Sveitsin pitkäaikaista ja menestyksekästä yhteistyötä erityisesti tutkimuksen ja innovoinnin, koulutuksen, nuorison, urheilun ja kulttuurin saralla sekä muilla yhteistä etua koskevilla aloilla on tarkoitus lujittaa ja olisi neuvoteltava sopimus, jonka avulla Sveitsi voi tulevaisuudessa osallistua järjestelmällisemmin unionin ohjelmiin. Kyseisessä sopimuksessa on tarkoitus vahvistaa yleiset ehdot, joita sovelletaan Sveitsin osallistumiseen unionin ohjelmiin. Lisäksi olisi sovittava erityisehdoista Sveitsin osallistumiselle unionin ohjelmiin kaudella 2021–2027, erityisesti sen osallistumiselle tutkimuksen ja innovoinnin ohjelmiin, eurooppalaiseen yhteisyritykseen ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten, Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaan, Erasmus+ -ohjelmaan, Luova Eurooppa -ohjelmaan, EU4Health-ohjelmaan ja Copernicukseen.

(17) Koska Sveitsi osallistuu unionin sisämarkkinoihin, Unionin ja Sveitsin olisi perustettava uusi oikeudellisesti sitova mekanismi, jolla Sveitsi osallistuu unionin ja Sveitsin alueiden välisten taloudellisten ja sosiaalisten erojen kaventamiseen säännöllisellä, yhteisesti sovitulla ja oikeudenmukaisella rahoitusosuudella, jotta unionin ja Sveitsin välisten taloudellisten ja sosiaalisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistumista voidaan edistää. Kyseisen uuden oikeudellisesti sitovan mekanismin olisi oltava valmiina unionin seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen hyväksymistä varten.

(18) Jos Sveitsi ilmaisee kiinnostuksensa sovittua laajempaan soveltamisalaan, olisi unionin edun mukaista kattaa myös muita aloja, kuten Euroopan talousyhteisön ja Sveitsin valaliiton välillä tehdyn sopimuksen ([7]), joka allekirjoitettiin 22 päivänä heinäkuuta 1972 ja joka koskee kauppaa, soveltamisalan rajaaminen, nykyaikaistaminen ja kehittäminen, erityisesti jalostettujen maataloustuotteiden osalta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tässä päätöksessä tarkoitettujen neuvottelujen nykyistä soveltamisalaa. Tällaiselle neuvottelujen soveltamisalan laajentamiselle tarvittaisiin asiaa koskevien menettelyjen mukainen lupa erityisesti siksi, että se edellyttää unionin arviointia siitä, edustaako tällainen neuvottelujen laajentaminen edelleen unionin etua asianomaisena ajankohtana,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Valtuutetaan komissio aloittamaan neuvottelut unionin puolesta Sveitsin valaliiton kanssa niiden kahdenvälisiin suhteisiin liittyvästä laajasta toimenpidepaketista, joka käsittää:

— kahdenvälisten sopimusten institutionaaliset määräykset ja tarvittaessa niihin tehtävät erityiset mukautukset,

— sopimuksen Sveitsin osallistumisesta unionin ohjelmiin,

— oikeudellisesti sitovan mekanismin, jolla Sveitsi osallistuu alueiden välisten taloudellisten ja sosiaalisten erojen kaventamiseen yhteisesti sovitulla ja oikeudenmukaisella rahoitusosuudella,

— määräykset, jotka koskevat Sveitsin rahoitusosuutta pääsyä tiettyihin unionin tietojärjestelmiin ja niiden käyttöä varten.

2. Neuvottelut käydään tämän päätöksen lisäyksessä olevien neuvoston neuvotteluohjeiden pohjalta.

([7]) Euroopan talousyhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus (EUVL L 300, 31.12.1972, s. 189).

2 artikla

Neuvottelujen aikana kuullaan Euroopan vapaakauppaliittoa käsittelevää työryhmää, joka toimii Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 218 artiklan 4 kohdan mukaisena erityiskomiteana, ja ne käydään tämän päätöksen lisäyksessä olevien ohjeiden perusteella.

3 artikla

Tällä päätöksellä korvataan ja kumotaan luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen kahdenvälisten suhteiden institutionaalista kehystä koskevasta Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton sopimuksesta 6 päivänä toukokuuta 2014 annettu neuvoston päätös.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu komissiolle.

Tehty Brysselissä 12 päivänä maaliskuuta 2024.

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja
V. VAN PETEGHEM